

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 20.5.2008
KOM(2008) 319 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Barcelona protsess: Vahemere Liit

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Barcelona protsess: Vahemere Liit

1. Kõigil ELi Vahemere piirkonna partneritel on Euroopaga tihedad ajaloolised ja kultuurilised sidemed. Euroopa – Vahemere piirkonna partnerluse kaudu on olnud võimalik tegeleda mitmete strateegiliste piirkondlike küsimustega, mis on seotud julgeoleku, keskkonnakaitse, mereressursside haldamise, kaupade, teenuste ja investeringute kaubandust hõlmavate majandussuhetega, energiavarudega (tootja- ja transiitriigid), transpordi, rändevoogude (päritolu- ja transiitriigid), õigusnormide lähendamise, kultuurilise ja usulise mitmekesisuse ning vastastikuse mõistmisega. Kuna Vahemere piirkond on Euroopa seisukohast keskse tähtsusega, tuleb meievaheliste kontaktide olulisust, meie kultuuriliste ja ajalooliste suhete sügavus ning meie ühiste strateegiliste väljakutsete kiireloomulisus uuesti läbi vaadata ja anda neile suurem poliitiline kaal.
2. 13.-14. märtsil 2008 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kiideti heaks Vahemere Liidu põhimõtte ja kutsuti komisjoni üles esitama ettepanekud, millega määratletakse kindlaks projekti „Barcelona protsess: Vahemere Liit” üksikasjad.
3. Komisjon on analüüsinud Barcelona protsessi saavutusi ning ELi ja teatavate tema lähimate partnerite panust dialoogi, rahu säilitamisse, stabiilsusse ja heaolusse piirkonnas. Arvesse on võetud ka 1995. aastal ELi algatatud mitmepoolses koostöös tekkinud puudujääke ja raskusi. Käesolevas teatises võetakse kõnealuseid tegureid arvesse ning esitatakse komisjoni ettepanekud Barcelona protsessi edasi arendamiseks.
4. Komisjon on konsulteerinud kõigi Euroopa Liidus ja Vahemere piirkonnas asuvate partneritega, et saada selgem ülevaade nende prioriteetidest ja sellest, kuidas oleks võimalik protsessi paremini poliitilises ja praktilises plaanis aktiveerida.

Üle kümne aasta Euroopa ja Vahemere piirkonna vahelist koostööd

5. Vahemere piirkond on Euroopa Liidu jaoks nii majanduslikus kui ka poliitilises mõttes olulise strateegilise tähtsusega. Barcelona protsess on olnud Euroopa ja Vahemere piirkonna vahelise koostöö keskseks vahendiks alates 1995. aastast. Esindades 39 valitsuse ja üle 700 miljoni inimese vahelist partnerlust, on protsess olnud raamistikuks jätkuvale kaasatusele ja arengule.
6. Barcelona protsess on ainuke foorum, kus kõik Vahemere piirkonna partnerid vahetavad arvamusi ning osalevad konstruktiivses dialoogis. Poliitiline dialoog on regulaarselt Euroopa ja Vahemere piirkonna ministrite ning juhtivametnike kohtumiste päevakorras. Barcelona protsessi puhul on tegemist tugeva pühendumusega piirkondliku stabiilsuse ja demokraatia arendamisele piirkondliku koostöö ja integratsiooni kaudu ja selle eesmärk on jätkata poliitilisi ja sotsiaalmajanduslikke reforme ning uuendusi. Pidevad konfliktid Lähis-Idas on siiski olnud partnerlusele suureks väljakutseks ning partneritevaheliste suhtluskanalite käigushoidmine on nõudnud suuri pingutusi.

7. Partnerluse raames on tehtud jõupingutusi ka demokraatia ja poliitilise pluralismi tugevdamiseks poliitilises elus osalemise laiendamise kaudu ning protsessi eesmärgiks on jätkuvalt kõigi inimõiguste ja -vabaduste järgimise edendamine. Siiski on reformide edendamise ja otsustavama juhtimise ning osalusdemokraatia tugevdamise protsessis osalemise eesmärgi saavutamist takistanud mitmed ülemaailmsed ja piirkondlikud sündmused.
8. Viimase aastakümne positiivseks tunnusjooneks on olnud asjaolu, et dialoog erinevate poliitiliste ja majanduslike ühendustega (kodanikuühiskond, sealhulgas naisorganisatsioonid ja meedia) on tõusnud protsessis kesksemale kohale.
9. Haridus- ja koolitusvaldkonna erinevad koostöölepingud ja –programmid on kaasa aidanud asjaomaste riikide suutlikkuse suurendamisele ning esindavad olulist vahendit inimkapitali arendamisel ning kultuuriliste ja ühiskondlike väärtuste edendamisel piirkonnas. Anna Lindhi nimeline kultuuridevahelise dialoogi fond on ainuke institutsioon, mida rahastavad kõik partnerid, ning see väljendab ühist pühendumust luua dialoog ning edendada vastastikust mõistmist kultuuriküsimustes. Fondiga tunnustatakse ka kultuuridevahelise dialoogi olulist rolli rahumeelse kooseksisteerimise edendamisel.
10. EL on jätkuvalt Vahemere piirkonna riikide peamine partner kaupade ja teenustega kauplemisel. Märkimisväärset edu on saavutatud seoses Euroopa – Vahemere vabakaubanduspiirkonna loomisega aastaks 2010. Järkjärguline vabakaubandusele üleminek ELiga on aidanud kaasa ekspordile ja investeeeringutele. Kuid teenused ja vähemal määral ka põllumajandus, mille osakaal piirkonna SKTs on kaks kolmandikku, lisatakse alles nüüd Euroopa – Vahemere vabakaubanduspiirkonna valdkondade hulka. Mõõdukaid, kuid stabiilseid edusamme on tehtud veel oma potentsiaali täielikult mitte avanud lõuna-lõuna majandusliku integratsiooni saavutamisel. Paranenud on makromajanduslik stabiilsus, inflatsioon on viimase 10 aasta jooksul märkimisväärselt langenud. Paranemise märke näitavad ka inimarenguindeksi tervishoiu ja eeldatava eluea näitajad.
11. Kuid selge on ka see, et juhul kui ELi Vahemere piirkonna partnerid soovivad globaliseerumisest, vabakaubandusest ELiga ja piirkondlikust integratsioonist kasu lõigata, tuleb reformide tegemist jätkata ja kiirendada. Majandusreformid, tööstustoodete vabakaubandusrežiimi järkjärguline sisseseadmine ELiga ning majanduse paranenud juhtimine ei ole olnud piisavad, et kaasata piirkonna elatustaseme tõstmiseks vajalikke kohalikke ja välisinvesteeeringuid. Majanduskasv on olnud hea, kuid ebapiisav. Toimunud reformid on olnud julgustavad, kuid nende tulemused on algsetele ootustele alla jäänud. Vabakaubandus ELiga on soosinud ekspordi ja investeeeringuid. Kõnealuste puuduste ühismõjukuks on protsessi oodatust aeglasem areng. Ebapiisava majanduskasvu ning pideva demograafilise laienemise tulemusena on heaolu lõhe ELi ja enamiku Vahemere piirkonna riikide vahel suurenenud ning tegelikku majanduslikku lähenemist ei ole toimunud. Kaubanduse, investeeeringute ja koostöö valem on praegu sama aktuaalne nagu 1995. aastal. Kuigi ELil oleks võimalik piirkonnas kaubanduse, investeeeringute ja koostöö edendamiseks rohkem ära teha, on piirkonna riikide jaoks kõige olulisem kõnealuste võimaluste ära kasutamine oma riiklikus majanduspoliitikas.

12. Kokkuvõtlikult on partnerluse raames toimunud mitme- ja kahepoolsete suhete tõhus edendamine, kuid nüüd vajaks protsess kvalitatiiivset ja kvantitatiivset muutust, millega elavdada investeringuid ja töökohtade loomist ning optimeerida inimressursside kasutamist.
13. Et muuta partnerlus vahendiks, millega väljendada mitmepoolset toetust ühiselt vastu võetud poliitilistele suundumustele poliitika, julgeoleku, majanduse, sotsiaal-, haridus- ja kultuurivaldkonnas, tuleb kõrvaldada mitmed puudused. Vahemere piirkonna keskset tähtsust kõigi osalejate poliitilises tegevuskavas tuleb poliitilises mõttes taaskinnitada. Vahemere piirkonna partnerite vähene osalemine ühisvastutuses valmistab muret kõigile osapooltele. ELi ja Vahemere piirkonna partnerite vahelise institutsionaalse tasakaalu puudulikkus on samuti probleem, mis tuleb lahendada. Barcelona protsessi täiendavaks puuduseks on olnud tema vähene nähtavus ja kodanike ettekujutus, et nende igapäevaste probleemide lahendamiseks ja tegelike vajaduste rahuldamiseks ei tehta piisavalt tööd. Barcelona deklaratsiooni eesmärkide reaalsuseks muutmiseks on nüüd vaja rohkem kaasatust ja uusi katalüsaatoreid.

Kohaldamisala ja põhieesmärgid

14. Uue algatuse väljakutseks on edendada mitmepoolseid suhteid, suurendada protsessiga seotud ühisvastutust ning muuta see kodanike silmis nähtavamaks. Käes on aeg süstida Barcelona protsessi uut elujõudu.
15. Uus algatus peaks toetuma olemasoleva Barcelona protsessi edukatele külgedele ja neid tugevdama. Seega on Barcelona deklaratsioon, selle eesmärgid ja koostöövaldkonnad jätkuvalt aktuaalsed ning selle „kolm koostööpeatükki” (poliitiline dialoog, majanduskoostöö ja vabakaubandus, inim-, sotsiaal- ja kultuuridialoog) on jätkuvalt Euroopa ja Vahemere piirkonna vaheliste suhete vundamendiks. 2005. aastal Barcelona tippkohtumisel vastu võetud 5aastane töökava (sealhulgas rännet, sotsiaalset integratsiooni, õigust ja turvalisust käsitlev neljas peatükk), Lissabonis 2007. aasta novembris välisministrite vastuvõetud 2008. aasta töökava ning ministrite valdkondlike kohtumiste järeldused jäävad jõusse.
16. Komisjon on enamiku ELi liikmesriikide ja Vahemere piirkonna partnerite väljendatud seisukohtade alusel arvamisel, et Barcelona protsessi praegune struktuur ja eelkõige Euroopa – Vahemere piirkonna komitee vanemametnike kohtumised, Euroopa – Vahemere komitee kohtumised ja ekspertide kohtumised peaksid jätkuma ning neid tuleks võimalusel tõhustada. Poliitilised ja majanduslikud dialoogid on Euroopa – Vahemere piirkonna vaheliste suhete mitmepoolse mõõtme oluline tunnusjoon ning neid tuleks jätkata.
17. Vahemere Liidu loomist käsitlev Barcelona protsess on mitmepoolne partnerlus. Keskendudes piirkondlikele ja riigiülestele projektidele peaks protsess aitama kaasa piirkondliku integratsiooni ja ühtekuuluvuse suurenemisele. Protsess hõlmab kõiki ELi liikmesriike ning Euroopa Komisjoni, samuti Barcelona protsessi teisi liikmes- ja vaatlejariike (Mauritaania, Maroko, Alžeeria, Tuneesia, Liibüa, Egiptus, Jordaania, Palestiina omavalitsus, Iisrael, Liibanon, Süüria, Türgi ja Albaania) ning teisi Vahemere-äärseid riike (Horvaatia, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro ja Monaco).

18. Algatusega täiendatakse ELi kahepoolseid suhteid kõnealuste riikidega ning senised poliitilised raamistikud, nagu Euroopa naabruspoliitika ja Mauritaania puhul Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani raamistik, jätkavad kehtimist endisel moel. Algatusega täiendatakse ka ELi laienemispoliitika (mis hõlmab ühinemisläbirääkimisi ja ühinemiseelset protsessi) piirkondlikku mõõdet. Algatus on ka kooskõlas ELi – Aafrika strateegiaga ning täiendab seda.
19. Kõnealune uus algatus annab Barcelona protsessile uue edasiviiva tõuke vähemalt kolmel olulisel moel:
- ELi ja tema Vahemere piirkonna partnerite vaheliste suhete tähtsus suureneb;
  - mitmepoolsete suhete puhul rakendatakse enam ühisvastutust; ning
  - kõnealused suhted muutuvad piirkonna elanikele oluliste täiendavate piirkondlike ja allpiirkondlike projektide kaudu konkreetsemaks ja nähtavamaks.

Protsessi kõik mõõttmed on võrdselt avatud kõigile osalejatele.

Suhete süvendamine

20. Selgeks märgiks sellest, et suhteid soovitakse süvendada, on kavandatav otsus kahe aasta tagant peetavate valitsusjuhtide tippkohtumiste kohta. Esimesel tippkohtumisel, mis peaks aset leidma tulevase Prantsusmaa eesistumisperioodi raames 13. juulil 2008 Pariisis, tuleks teha ametlik otsus Barcelona protsessi käivitamise kohta ning kinnitada selle struktuur, tegevus ja peamised eesmärgid. Tippkohtumise järeldused peaksid hõlmama ka poliitilist deklaratsiooni ning võimalusel ka lühiloetelu käivitavatest konkreetsetest piirkondlikest projektidest. Järeldused tuleks vastu võtta konsensuse alusel.
21. Edasistel tippkohtumistel järgitakse sama vormi ning võetakse vastu poliitiline deklaratsioon, millega kinnitatakse Barcelona protsessi laiaulatuslik kaheaastane töökava ning lepatakse kokku mitmes konkreetses piirkondlikus projektis. Tippkohtumiste vahel leiavad aset ka välisministrite kohtumised, mille käigus vaadatakse läbi eelmise tippkohtumise järelduste rakendamisel tehtud edusammud ning valmistatakse ette järgmist tippkohtumist.
22. Põhimõtteliselt peaksid tippkohtumised toimuma vaheldumisi ELis ja Vahemere piirkonna partnerriikides. Barcelona protsessi tippkohtumist või ministrite kohtumist korraldab riik peaks kutsuma osalema kõiki algatuses osalevaid riike.
23. Euroopa – Vahemere piirkonna parlamentaarne assamblee (EMPA) kinnitas taas, et esindab Barcelona protsessi parlamentaarset mõõdet ning pakub raamistikku aruteludele, avatud dialoogile ja vabale arvamustevahetusele. Assamblee raames antakse partnerlusele resolutsioonide ja soovitude vastuvõtmisega uut hoogu. Euroopa – Vahemere piirkonna parlamentaarse assamblee roll on olla Vahemere Liidu seaduspärane parlamentaarne esindaja. Komisjon toetab tõhusalt EMPA rolli tugevdamist suhetes Vahemere piirkonna partneritega.

Ühisvastutuse parem jagunemine

24. Komisjoni peetud konsultatsioonide ja sõlmitud kontaktide alusel on selgunud, et kõik riigid on nõus, et vaja on luua tugevam partnerlus, mis peaks tekkima erinevate protsesside eest võetava suurema ühisvastutuse kaudu. Kaks ettepanekut on saanud partnerite üldise toetuse osaliseks: kaasesistuja institutsiooni loomine ja ühissekretariaadi asutamine.

Kaasesistumine

25. Kaasesistuja institutsiooni loomine suurendab ja tõhustab meie koostöö tasakaalu ning ühisvastutust, hõlmates kogu partnerlust. Üks kaasesistujatest on EList ning teine Vahemere piirkonna partnerriikidest.
26. ELi esindava kaasesistuja institutsiooni loomine peab olema kooskõlas Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu sätetega, mis käsitlevad Euroopa Liidu välisesindatust. Esimesel tippkohtumisel on ELi esindavaks kaasesistujaks sel ajal ELis eesistujana tegutsev riik. Alates Lissaboni lepingu jõustumisest täidab ELi esindava kaasesistuja ülesandeid Euroopa Ülemkogu eesistuja ning komisjoni president (riigi- ja valitsusjuhtide tasandil) ja kõrge esindaja / komisjoni asepresident (välisministrite tasandil).
27. Arvestades keerukat piirkondlikku olukorda, valitakse Vahemere piirkonna riike esindav kaasesistuja konsensuse alusel. Vahemere piirkonda esindav kaasesistuja tuleks valida kaheks aastaks. Vahemere piirkonna riike esindav kaasesistuja võib korraldada Barcelona protsessi tippkohtumise.

Institutsionaalne juhtimine ja sekretariaat

28. Üheks ühisvastutuse edendamise ja tasakaalukama partnerluse oluliseks vahendiks on institutsionaalse juhtimise süsteemi tõhustamine ja uue sekretariaadi loomine. Barcelona protsessi nähtavuse ja olulisuse suurendamiseks peaks protsess olema kindlalt projektidele keskendunud.
29. Tõhustatud institutsionaalne juhtimine: tugevdatud, tasakaalustatum ja tõhustatud juhtimine saavutatakse kõigi liikmesriikide, Vahemere piirkonna partnerite ja komisjoni spetsiaalselt määratud esindajate komitee loomisega. Tegemist on Brüsselis asuva alalise ühiskomiteega, mis koosneb Brüsselis tegutsevate asjaomaste esinduste alalistest esindajatest.
30. Alaline ühiskomitee:
- komiteed juhiksid kaasesistujate esindajad;
  - komitee valmistaks ette juhtivametnike ja Euroopa – Vahemere piirkonna komitee kohtumisi ning tagaks asjakohased järeelmeetmed;
  - komitee abistaks kaasesistujaid tippkohtumiste ning välisministrite ja ministrite valdkondlike kohtumiste ettevalmistamisel;
  - komiteed võib kasutada kiirreageerimismehhanismina piirkonnas tekkinud kriisisituatsioonides, mis vajavad Euroopa – Vahemere piirkonna partnerite vahelisi konsultatsioone;

- alalise komitee liikmed ja kaaseesistujad on samad kui juhtivametnike / Euroopa – Vahemere piirkonna komitee kohtumistel;
  - regulaarselt koguneva alalise Euroopa – Vahemere piirkonna komitee loomine võib kaasa tuua selle, et juhtivametnike / Euroopa – Vahemere piirkonna komitee kohtumised toimuvad harvemini.
31. Sekretariaat: erinevate väljendatud seisukohtade taustal on komisjon jõudnud järeldusele, et Barcelona protsessi sekretariaadi ülesannete hulka peaks kuuluma ühisalgatuste ettepanekute tegemisest, mille üle otsustavad poliitilised asutused, ning riigi- ja valitsusjuhtide tehtud projektidega seotud otsuste vajalike järeelmeetmete tagamine.
32. Sekretariaat võib olla eraldi juriidiline isik, kellel on autonoomne staatus. Üksikasjad esitatakse Euroopa ja Vahemere piirkonna välisministritele heakskiidu saamiseks novembris 2008.
- Ülesanded: sekretariaat peaks koguma projektide algatusi (erinevatest allikatest, nagu ministrite valdkondlikud kohtumised, riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused, piirkondlikud rühmitused, erasektor, kodanikuühiskond), neid kontrollima ja soovutama projekte Euroopa – Vahemere piirkonna komiteele, kes tegutseb keskse organina. Pärast seda, kui Euroopa – Vahemere piirkonna komitee on projektid heaks kiitnud, esitatakse need välisministrite konverentsi kaudu kinnitamiseks tippkohtumisele. Kui projekt kinnitatakse, antakse tippkohtumisel sekretariaadile juhised vajalike järeelmeetmete võtmiseks seoses projektide käivitamisega ning projektide rakendamiseks partnerite leidmisega. Projektide rakendamise ja rahastamise tagavad juhtumipõhiselt erinevad huvitatud isikud ja kooskõlas oma menetlustega. Sekretariaat esitab aruande Euroopa – Vahemere piirkonna komiteele.
  - Koosseis: sekretariaat koosneb protsessis osalejate lähetatud ametnikest. Eesmärk on saavutada Vahemere piirkonna partnerite kaasatuse piisavalt kõrge tase, et suurendada ühisvastutust ja osalust. Ühte poolt esindav peasekretär ja teist poolt esindav asepeasekretär valitakse konsensuse alusel. Peasekretär määrab pädevuse ja geograafilise tasakaalu alusel ametisse sekretariaadi töötajad. Sekretariaadi struktuur ja töötajate koosseis kiidetakse heaks Euroopa – Vahemere piirkonna komitees.
  - Rahastamine: lähetatud ametnike tegevust rahastavad neid lähetanud asutused. Sekretariaadi jooksvaid kulusid (abipersonal, seadmed jne) rahastavad võrdsetel alustel EL ja Vahemere piirkonna partnerid.
  - Peakorterite asukoht otsustatakse konsensuse alusel. Vastuvõtjariik eraldab ruumid sekretariaadile tasuta.

Projektid

33. Barcelona protsessi keskmeks peaks olema projekti mõõde. Kõnealuse algatuse raames arendatavatel programmidel peaks olema tugev piirkondliku ühtekuuluvuse ja majandusliku integratsiooni ning infrastruktuuride vastastikuse ühendamise edendamise potentsiaal. Tegemist peaks olema piirkonna elanike jaoks nähtavate ja vajalike projektidega.
34. Valikuprotsessis võetakse arvesse järgmisi asjaolusid:
- kavandatavate projektide piirkondlik, allpiirkondlik ja riikidevaheline iseloom, sealhulgas piiratud arvu riikide vahelise koostöö võimalus;
  - projektide suurus, olulisus ja huvipakkuvus kõigi partnerite jaoks;
  - projektide potentsiaal edendada tasakaalustatud ja jätkusuutlikku arengut, piirkondlikku integratsiooni, ühtekuuluvust ja vastastikust ühendamist;
  - projektide majanduslik tasuvus koos erasektorist tuleva rahastamise ja osaluse maksimeerimisega; ning
  - projektide küpsus või valmidus kiireks käivitamiseks.
35. 13. juuliks kavandataval tippkohtumisel peaks arutlusele tulema mitu piirkondlikele vajadustele kohandatud projekti ettepanekut, mis vastavad eespool nimetatud kriteeriumidele. Komisjon on ära märkinud neli sellist projekti, mida ta peab majanduskasvu, tööhõive, tõhusama piirkondliku ühtekuuluvuse ja Vahemere piirkonna jätkusuutlikkuse edendamise seisukohast väga oluliseks. Nimetatud projektid on lisatud käesoleva teatise I lisale ning on esitatud partneritele arutamiseks.
36. Jätakuvalt kehtivad piirkondlikus sihtprogrammis sätestatud prioriteedid ning võimalikku EÜ toetust I lisas esitatud uutele piirkondlikele projektidele ei rahastata Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahendi või ühinemiseelse rahastamisvahendi (või Mauritaania puhul Euroopa Arengufondi) raames ettenähtud kahepoolsete eraldiste arvelt.

Rahastamine

37. EL ja tema liikmesriigid rahastavad juba praegu Vahemere piirkonda märkimisväärses ulatuses (vt üksikasjalikumalt II lisa). Praegustesse kokkulepetesse lisaväärtuse toomiseks peaks Barcelona protsessi kujundama selliselt, et see mobiliseeriks peamiselt piirkondlike projektide kaudu piirkonna jaoks täiendavaid vahendeid. Protsessi lisaväärtus sõltub paljuski selle suutlikkusest kaasata piirkondlikesse projektidesse täiendavaid vahendeid.
38. Kuigi ELi vahenditele ei ole võimalik eelnevalt sihtotstarvet määrata, võib teatavatele projektidele, mis sobivad ELi piirkondlike programmide eesmärkidega, vahendite eraldamist kaaluda. Mis puudutab vahendite eraldamist ELi eelarvest, siis kohaldatakse jätkuvalt tavalist valiku- ja menetluskorda.

39. Komisjoni arvates peaks piirkondlike projektide ja tegevuste täiendavad rahastamisvahendid tulema peamiselt järgmistest allikatest:
- erasektori osalus;
  - ELi liikmesriikide kahepoolne koostöö;
  - Vahemere piirkonna partnerite panus;
  - rahvusvahelised finantsasutused, piirkondlikud pangad ja muud kahepoolsed fondid;
  - Euroopa – Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu (FEMIP) loodi 2002. aastal erasektori arengu toetamiseks Vahemere piirkonnas, et aidata kaasa kõrgemale majanduskasvule. FEMIP kombineeris Euroopa Investeerimispanka laene ELi eelarve vahenditega, et anda tehnilist abi, riskikapitali ja intressitoetusi. Rahastut laiendati 2005. aastal pärast läbivaatamise teostamist.
  - Euroopa naabruspoliitika ja partnerluse rahastamisvahend (ENPI) (umbes 50 miljonit eurot aastas on juba kavandatud aastateks 2007–2010), naabruspoliitika investeerimisvahend ja ENPI piiriülene koostöövahend ning teised algatusega hõlmatud riikide suhtes kohaldatavad rahastamisvahendid.

Kokkuvõte ja järgmised sammud

40. Komisjon kutsub Euroopa Ülemkogu üles arutama ja kinnitama 2008. aasta juunis toimuval tippkohtumisel käesolevas teatises esitatud ettepanekud. Nendest ettepanekutest võib saada ELi ühine seisukoht, mis esitatakse arutamiseks 13. juuliks 2008 Pariisi kavandatud Barcelona protsessi avakohtumisele. Komisjon kaasab kõnealust algatust käsitlevasse arutellu ka Euroopa Parlamendi ja Euroopa-Vahemere piirkonna parlamentaarse assamblee (EMPA).

* * *

I LISA

PROJEKTIDE ETTEPANEKUD

Vahemere Liidu loomist käsitlev Barcelona protsess

Algatuste näidised

Komisjon on ära märkinud neli algatust, mis täidavad teatisega kehtestatud tingimused. Tegemist on soovitusliku, mitte täieliku loeteluga, mis on avatud soovitustele ja ettepanekutele. Algatused on kooskõlas vajadusega tagada tõhustatud koostöö nii piirkondlikul kui ka allpiirkondlikul tasandil, neil on tõelist potentsiaali piirkondliku integratsiooni saavutamiseks ning nad on nii hõlmavad kui ka mittediskrimineerivad. Kõnealused algatused on kooskõlas terve hulga tegevuste ja programmidega, mida komisjon on teostanud Euroopa – Vahemere vahelises partnerluses nii kohalikul kui kahepoolisel tasandil, ning täiendavad neid. Kõigil projektidel peale ühe (kodanikukaitse) on suur potentsiaal saada vahendeid erinevatelt finantsasutustelt, julgustada erasektori partnerlussuhete loomist ning kaasata investeringuid erasektorist.

Merekiirteed. Transpordivaldkond märgiti ära kui üks Euroopa – Vahemere piirkonna partnerluse prioriteetidest. Merekiirteede kontseptsioon kerkis esile Euroopa – Vahemere piirkonna partnerluse raames kui kombinatsioon integreeritud kaubaveoteenustest mööda olulisi transpordiliine, *sealhulgas mööda rannikujoont*. Merekiirteede eesmärk on muuta Vahemere-ülene kaubandus sujuvamaks. Barcelona protsess võimaldaks protsessi kiirendada, lihtsustada sidusrühmade ja finantsvahendite liikumist ning teiste liinide/ühenduste/sadamate/turgude käivitamist. Sellega seoses tuleks merekiirteede ja infrastruktuuridega tegelevaid Euroopa – Vahemere piirkonna partnerluse transpordialaseid töörühmi toetada nende jõupingutustes prioriteetsete sadamate kindlaks määramisel. Kui need on välja valitud, tuleb kasutusele võtta vajalikud rahalised vahendid (kombinatsioon riiklikest, mitmepoolsetest, erasektori ja ühenduse vahenditest, eriti naabruspoliitika investeerimisrahastu vahendid). **Magribi kiirtee ühendamise.** Magribi kiirtee ehitamine on üks Araabia Magribi Liidu (AMU) kõige tähtsamatest infrastruktuuriga seotud algatustest. Kiirtee peaks aitama kaasa piirkondliku majandusintegratsiooni ala loomisele AMU viie liikmesriigi vahel (Mauritaania, Maroko, Alžeeria, Tuneesia ja Liibüa). Kolm riiki (Maroko, Alžeeria ja Tuneesia) on selles osas teinud siseriiklikult juba märkimisväärseid edusamme. Kõnealuse projekti kogu ulatuses lõpule viimiseks peavad nimetatud riigid otsustama, kuidas oma teedevõrgud juba kindlaks määratud trassil omavahel ühendada. Sellegipoolest saab see rahvusvahelise teedevõrgu ehitus saavutada oma eesmärgi ehk kaupade ja inimeste liikumise lihtsustamise ainult siis, kui sellega kaasnevad valitsuse meetmed, mis on suunatud kaubanduse liberaliseerimisele ja erinevate mittetariifsete kaubandustõkete eemaldamisele. Kontsessioonikava võimalik kasutuselevõtmine võiks pakkuda erasektorile märkimisväärset huvi.

Vahemere saastest puhastamine ja hea keskkonnajuhtimine. Jätksuutmatu arendustegevus mõjutab Vahemere keskkonna kvaliteeti üha enam. Euroopa – Vahemere piirkonna keskkonnaministrid otsustasid 2006. aastal käivitada **algatuse Horisont 2020** ning võtsid vastu asjaomase ajakava aastateks 2007–2013. Kõnealuse programmi peamine eesmärk on kiirendada Vahemere saastest puhastamist käsitlevaid käimasolevaid algatusi. Arendatakse kolme peamist valdkonda: toetus algatuse Horisont 2020 rakendamisele ja hea keskkonnajuhtimise edendamisele, toetus saaste vähendamisele suunatud investeringutele ning Vahemere ühise keskkonnateabesüsteemi (SEIS) loomine. Mitmed piirkondlikud ja

kahepoolsed programmid on ENPI raames ettevalmistamisel või juba rakendamisel ning annavad otsese panuse Vahemere saastest puhastamise eesmärgi saavutamisele. Selle taustal on Barcelona protsessi lisaväärtus kahekordne: esiteks tugevdab see Vahemere saastest puhastamise poliitilist mõõdet, ja teiseks lihtsustab see saaste vähendamisele suunatud investeeringute finantsvõimendust ning suutlikkuse suurendamise projekte.

Kodanikukaitse 2001. aastal loodi Euroopa tasandil ühenduse mehhanism (järelevalve- ja teabekeskus, MIC), mille eesmärk on edendada tihedamat koostööd kodanikukaitseabi valdkonnas. Sellise koostöö tõhustamine Vahemere piirkonnas on erilise tähtsusega, kuna kõnealune piirkond on avatud olulisele suurõnnetuseohule, eriti seoses kliimamuutuste mõjuga. Kõnealuse valdkonna spetsiifiliseks mõõtmeks on meresõiduohutus ja EMSA (Euroopa Meresõiduohutuse Amet) roll. Piirkondlikul tasandil on suurõnnetuste ennetus-, valmisoleku- ja reageerimismeetmete programmi eesmärk välja arendada piirkonna suurõnnetuste ohtu ja reageerimisvõimet käsitlev kõrgendatud teadlikkus, tugevdada rahvusvahelisel, riiklikul ja kohalikul tasandil esinevate ohtude ennetamise meetmeid ning parandada asjaomaste üksuste reageerimisvõimet. Nimetatud programmi eesmärk on seega tõhustada koostööd peamiste kodanikukaitseasutuste vahel ning järk-järgult tihendada MICis osalevate Vahemere piirkonna partnerriikide vahelist koostööd. Programmi raames tehakse tihedat koostööd Euroopa kodanikukaitse mehhanismiga, mis tagab sünergia tekkimise komisjoni, Euroopa Nõukogu ja ÜRO tegevuse vahel. Tegemist on Euroopa – Vahemere piirkonna partnerluse poliitilise tugevdamisega, millest tekib piirkondlik lisaväärtus. Nimetatud programmil on poliitilisest vaatevinklist föderatiivne roll ning see on nähtav kogu elanikkonnale ja suuteline esile kutsuma allpiirkondliku integratsiooni. Barcelona protsessiga saadud uus poliitiline impulss laiendab märkimisväärselt programmi ulatust ning kaasab võimalusel täiendavaid vahendeid.

Vahemere päikeseenergia kava: Euroopa – Vahemere piirkonna energeetika valdkonna ministrid taaskinnitasid 2007. aastal koostöö üldised eesmärgid, milleks on energiaturgude tihedam koostöö ja jätkusuutliku arengu, sealhulgas päikeseenergia edendamine. Vahemere päikeseenergia kava väljatöötamine ja rakendamine on käesoleva raamistiku lahutamatu osa. Päikeseenergia aktiivne edendamine piirkonnas on kõigi osapoolte huvides. EL on kõnealuse tehnoloogia valdkonnas esirinnas ning soovib seda edasi arendada. EList võib saada päikeseenergia importija. Kõnealuse kava abil tuleb kõigepealt piirkondliku konverentsi raames tegutsema panna kõige kõrgema taseme poliitilised võimud ning mitmepoolsed asutused ja finantsinstitutsioonid. Euroopa Komisjon saaks kava ettevalmistamisele kaasa aidata ning pakkuda ühelt poolt raamistiku energiapoliitikat ja valdkondlikke tegevuskavu käsitlevaks dialoogiks ning tagada teiselt poolt kava rakendamise järelevalve. Seda võiks teha koostöös Barcelona protsessi sekretariaadiga kasutades näiteks MED-EMIPi¹ tehnilise abi projekti vahendeid. Projekti võib kaasata ka teisi osapooli.

***

---

¹ „Euroopa – Vahemere piirkonna energiaturu integratsiooni projekt”, mis käivitati 2008. aastal MEDA vahendite abil.

II LISA

ELi rahaline toetus Barcelona protsessile

Aastatel 2000–2006 toetas EL Barcelona protsessi MEDA eelarvest. Alates 2007. aastast on toetust antud Euroopa naabruspoliitika vahendi (ENPI) Barcelona protsessis osalevate riikide eelarverealt.

Aastatel 2000–2006 on komisjon eraldanud kaheksale Barcelona protsessi partnerriigile* **4,6 miljardit eurot** kahepoolse koostöö ja piirkondlike programmide raames. **2007. aastal** eraldas komisjon ENPI raames **1,3 miljardit eurot** kümnele** partnerriigile.

Kogu rahaline toetus aastatel 2000–2007 on 5,9 miljardit eurot.

Jaotus riikide kaupa:

Kohustused miljonites eurodes

	2000–2006 MEDA raames	2007 ENPI raames
Kahepoolne koostöö		
Alžeeria	339	57
Jordani Läänekallas ja Gaza	522	453
Egiptus	593	137
Jordaania	331	62
Liibanon	133	50
Maroko	980	190
Süüria	180	20
Tuneesia	518	103
Iisrael	0	2
Liibüa	0	2
Kahepoolne koostöö kokku	3595	1076
Piirkondlik koostöö	1052	178
KOKKU	4647	1254

* Alžeeria, Jordani Läänekallas ja Gaza, Egiptus, Jordaania, Liibanon, Maroko, Süüria, Tuneesia.

** Iisraelile ja Liibüale hakati kahepoolset abi andma 2007. aastal.

Ametlikud kahepoolse arenguabi toetused Vahemere piirkonna riikidele - kohustused – miljonites dollarites

		Prantsusmaa	Itaalia	Saksamaa	Madalmaad	Rootsi	Hispaania	Ühendkuningriik	DAC EL
Aasta	Abisaaja								
2004	Alžeeria	172,4	2,8	4,5	0,1	0,6	5,4		188,2
	Egiptus	127,1	16,5	76,4	8,9	4,6	2,3	5,6	265,3
	Jordaania	5,9	0,6	50,4	0,5	1,2	2,3	4,7	70,5
	Liibanon	51,2	4,8	13,1	0,2	0,9	3,3	0,3	77,8
	Liibüa								
	Maroko	258,4	4,6	71,9	5,4	0,1	106,1	0,1	460,6
	Palestiina omavalitsus	33,4	10,3	46,4	16,5	33,9	20,7	29,5	238,9
	Süüria	23,1	6,6	21,1	4,2	0,0	0,7	0,1	60,0
	Tuneesia	96,1	23,7	19,0	0,6	0,3	6,8		150,5
	KOKKU	767,5	69,8	302,7	36,3	41,6	147,5	40,2	1511,6
2005	Alžeeria	234,3	5,5	17,1	0,1	2,2	4,2		275,8
	Egiptus	124,6	7,7	60,7	38,7	0,5	3,7	2,1	256,3
	Jordaania	5,1	1,2	22,0	0,6	0,3	3,2	6,1	41,2
	Liibanon	56,0	1,9	1,4	0,1	0,4	2,5	0,6	65,2
	Liibüa	2,5	8,8	0,2	0,2		0,1		12,3
	Maroko	245,5	3,6	2,2	0,4	2,4	50,0	23,5	327,6
	Palestiina omavalitsus	19,4	13,1	63,4	28,0	51,6	24,8	0,2	258,3
	Süüria	30,7	1,3	19,4	2,2	2,3	1,1		61,0
	Tuneesia	95,9	22,0	15,6	0,5	0,7	5,1		143,6
	KOKKU	813,9	65,3	202,1	70,6	60,4	94,7	32,3	1441,3
2006	Alžeeria	171,8	7,1	5,2	0,1	0,6	46,9		245,3
	Egiptus	130,6	6,9	89,3	41,9	1,7	4,4		287,1
	Jordaania	4,8	1,0	41,7	0,1	0,1	14,4	0,9	67,7
	Liibanon	75,7	45,5	45,9	13,3	9,4	15,1	6,9	9,5
	Liibüa	2,4	2,7	3,9			0,0		
	Maroko	240,9	7,0	80,0	0,1		73,3	35,1	416,4
	Palestiina omavalitsus	47,3	6,5	82,4	38,6	52,3	39,2		351,9
	Süüria	29,0	9,1	39,1		0,1	2,6		82,9
	Tuneesia	105,3	24,4	24,4		0,9	6,0		166,3
	KOKKU	807,8	110,1	411,8		94,2	65,1	201,8	42,9

Toetus palestiinlastele

Lisaks rahalisele toetusele MEDA ja ENPI eelarveridadelt rahastatakse palestiinlasi ka sellistelt eelarveridadelt nagu rahuprotsess, UNWRA (sotsiaalteenuste osutamiseks 4,5 miljonile põgenikule), ECHO (humanitaarabi) ning toiduabi ja toiduainetega kindlustamist hõlmav eelarverida.

Kõnealustelt erinevatelt eelarveridadelt on aastatel 2000–2007 eraldatud **2,4 miljardit eurot**. See on keskmiselt 300 miljonit eurot aastas.

Rahaline toetus palestiinlastele on viimastel aastatel oluliselt suurenenud vajaduste suurenemise ja muutunud poliitilise olukorra tõttu.

Kui ELi antav keskmine toetus oli 2000.–2004. aastal 245 miljonit eurot aastas, siis 2005. aastal tõusis see 280 miljoni euroni, 2006. aastal 340 miljoni euroni ja 2007. aastal 550 miljoni euroni aastas. Ka liikmesriigid on võrdset olulist abiandjad, eraldades 2005. aastal 315 miljonit eurot, 2006. aastal 385 miljonit eurot ja 2007. aastal 405 miljonit eurot.

ELi kogutoetus palestiinlastele ulatus 2007. aastal seega 955 miljoni euroni (2006. aastal 725 miljonit eurot, 2005. aastal 595 miljonit eurot).